

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ С. П. КОРОЛЬОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Головний військовий інституту
генерал-майор Г. В. ЛЕВЧЕНКО
2016 року

ПОЛОЖЕННЯ
про систему протидії (запобігання та виявлення) плагіату в наукових,
навчальних та методичних творах наукових і науково-педагогічних
працівників, а також курсантів (студентів)
Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова

УХВАЛЕНО
рішенням Вченої ради
військового інституту
протокол від « 21 » 07 2016 р. № 15

Житомир – 2016

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до ст. 32 Закону України «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади зобов'язані вживати заходи, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Керуючись вимогами Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII, постанови Кабінету Міністрів України від 14.12.2011 № 1283 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти», наказу Міністерства освіти і науки України від 14.07.2015 № 758 «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів», Статуту Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова, затвердженого наказом Міністра оборони України від 09.10.2015 № 559, та з метою: запобігання поширенню плагіату в письмових роботах наукових і науково-педагогічних працівників, докторантів, ад'юнктів, здобувачів наукового ступеня та курсантів (студентів), випускників (зокрема кваліфікаційних робіт бакалавра та магістра) усіх форм навчання; розвитку навичок коректної роботи з джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики й авторських прав; формування поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору, відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування – у Житомирському військовому інституті імені С. П. Корольова (далі ЖВІ) розроблено Положення про систему протидії (запобігання та виявлення) плагіату в наукових, навчальних та методичних творах наукових і науково-педагогічних працівників, а також курсантів (студентів) Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова (далі – Положення).

2. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Автор – фізична особа, яка своєю творчою інтелектуальною працею написала твір;

база даних (компіляція даних) – сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації в довільній формі, у тому числі електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої інтелектуальної праці, а її складові частини є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів;

види плагіату: копіювання інформації іншого автора та видання роботи за свою без оформлення цитування; дослівне копіювання чужої роботи у свою без належного оформлення цитування; парафраза – переказ своїми

словами тексту іншого автора, суть якого полягає в заміні слів та знаків;
компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел;

оприлюднення (розкриття загалу) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для загалу шляхом опублікування, публічного виконання (показу, демонстрації, сповіщення тощо);

особа – фізична або юридична особа; плагіат – оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору; плагіат академічний – навмисне відтворення в письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому носії або офіційно оприлюдненого на електронному ресурсі, повністю або частково під своїм іменем без посилання на автора;

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем;

суспільне надбання – твори і об'єкти суміжних прав, строк дії авторського права і (або) суміжних прав на які закінчився;

твір – загальний термін для позначення результату творчої інтелектуальної діяльності людини в науковій, літературній і художній сферах, який оформлено на паперових носіях та/або в електронному вигляді, у тому числі в мережі Інтернет;

цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

3. ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Об'єктами права інтелектуальної власності, на які поширюється поняття академічний плагіат, є:

письмові твори наукового, технічного або іншого характеру (монографії, брошури, статті тощо);

виступи, лекції, промови та інші усні твори; комп'ютерні програми; бази даних;

ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, що стосуються топографії, техніки, військової та інших сфер діяльності;

збірники творів, енциклопедії та онтології, збірники даних, інші складені твори за умови, що вони є результатом творчої праці за добором, координацією або упорядкуванням змісту без порушення авторських прав на твори, що входять до них як складові частини.

Правова охорона поширюється тільки на форму вираження твору і не поширюється на будь-які ідеї, теорії, принципи, методи, процедури, процеси, системи, способи, концепції, відкриття, навіть якщо вони виражені, описані, пояснені, проілюстровані у творі.

4. ПРОФІЛАКТИКА ПЛАГІАТУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до ч. 6 статті 69 Закону України «Про вищу освіту» вищі навчальні заклади України здійснюють заходи із запобігання академічному плагіату – оприлюдненню (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

З метою стимулювання наукових і науково-педагогічних працівників, докторантів, ад'юнктів, здобувачів наукового ступеня, курсантів і студентів усіх форм навчання до самостійного виконання письмових робіт пропонується:

продовжити практику прилюдного захисту творів; твори, що плануються до оприлюднення під час наукових заходів (конференцій, семінарів тощо) чи до публікації у фахових виданнях України та інших держав, в обов'язковому порядку обговорювати на засіданнях наукових гуртків кафедр (наукового центру), військово-наукового товариства курсантів факультетів, круглих столів та допускати до участі у вище згаданих заходах за умови додержання вимог чинного законодавства в частині, що стосується збереження авторських прав.

Профілактика плагіату у військовому інституті здійснюється шляхом: розроблення, видання та розповсюдження правил опису джерел та оформлення цитувань у наукових працях, контрольних, курсових, бакалаврських та магістерських роботах і проектах курсантів (слухачів), рекомендацій щодо коректного використання інформації з інших джерел;

запровадження циклу спеціальних занять з основ науково-дослідницької роботи, на яких акцентуватиметься увага науково-педагогічних працівників та курсантів (студентів) на коректному використанні у творах інформації з інших джерел та уникненні плагіату, правилах опису джерел та оформленні цитувань;

розміщення цього Положення на офіційному веб-сайті військового інституту.

Начальники факультетів, начальники (завідувачі) кафедр, начальник наукового центру забезпечують доведення даного Положення до наукових, науково-педагогічних працівників, ад'юнктів, курсантів, студентів, і здобувачів у підпорядкованих підрозділах та здійснюють профілактичні заходи щодо запобігання плагіату та виявлення подібних фактів.

5. КРИТЕРІЇ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПЛАГІАТУ

Допускається без згоди автора чи іншої особи, яка має авторське право: відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті, та умови дотримання правил конкретного цитування; репрографічне відтворення навчальними закладами для аудиторних

занять опублікованих статей та інших невеликих за обсягом творів, а також уривків з письмових творів з ілюстраціями або без них за умови, коли обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті, а відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру.

Особа, яка правомірно володіє примірником комп'ютерної програми, має право без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право на цю програму:

вносити до комп'ютерної програми зміни (модифікації) з метою забезпечення її функціонування на технічних засобах особи, яка використовує ці програми, і вчинення дій, пов'язаних з функціонуванням комп'ютерної програми відповідно до її призначення, зокрема, запис і збереження в пам'яті комп'ютера, а також виправлення явних помилок, якщо інше не передбачено угодою з автором чи іншою особою, яка має авторське право;

виготовити одну копію комп'ютерної програми за умови, що ця копія призначена тільки для архівних цілей або для заміни правомірно придбаного примірника у випадках, якщо оригінал комп'ютерної програми буде втраченим, знищеним або стане непридатним для використання. При цьому копія комп'ютерної програми не може бути використана для інших цілей, як зазначено у цьому пункті та пункті 1 цієї частини, і має бути знищена у разі, якщо володіння примірником цієї комп'ютерної програми перестає бути правомірним;

декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) для одержання інформації, необхідної для досягнення її взаємодії із незалежно розробленою комп'ютерною програмою, за дотримання таких умов: інформація, необхідна для досягнення здатності до взаємодії, раніше не була доступною цій особі з інших джерел; зазначені дії здійснюються тільки щодо тих частин комп'ютерної програми, які необхідні для досягнення здатності до взаємодії; інформація, одержана в результаті декомпіляції, може використовуватися лише для досягнення здатності до її взаємодії з іншими програмами, але не може передаватися іншим особам, крім випадків, якщо це необхідно для досягнення здатності до взаємодії з іншими програмами, а також не може використовуватися для розроблення комп'ютерної програми, схожої на декомпільовану комп'ютерну програму, або для вчинення будь-якої іншої дії, що порушує авторське право;

спостерігати, вивчати, досліджувати функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей і принципів, що лежать в її основі, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії із завантаження,

показу, функціонування, передачі чи запису в пам'ять (збереження) комп'ютерної програми.

У системі запобігання академічного плагіату військового інституту як критерій оригінальності творів використовується показник рівня оригінальності тексту у відсотках, отриманий за допомогою програмно-технічних засобів перевірки на плагіат і зменшений на відсоток правомірних запозичень.

Рекомендованою є така шкала оцінювання залежно від кількісного показника рівня оригінальності твору (таблиця 1):

Таблиця 1. Оцінювання рівня оригінальності твору

Для курсових робіт (задач) та дипломних робіт (проектів) бакалаврів	Для підручників, навчальних посібників, навчально-методичних праць, магістерських робіт	Для наукових статей, дисертацій	Рівень оригінальності твору	Рекомендована дія
≥ 80%	≥ 90%	≥ 95%	Високий	Текст вважається оригінальним та не потребує додаткових дій щодо запобігання неправомірним запозиченням
Від 70 до 80%	Від 80% до 90%	Від 85% до 95%	Задовільний	Наявні окремі ознаки академічного плагіату. Слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів
Від 50 до 70%	Від 60% до 80%	Від 70% до 85%	Низький	Наявні певні ознаки академічного плагіату, але матеріал може бути прийнятий за умови доопрацювання з обов'язковою наступною перевіркою на оригінальність доопрацьованого твору
≤ 50%	≤ 60%	≤ 70%	Неприйнятний	Наявні істотні ознаки плагіату. Матеріал до розгляду не приймається

Виявлені у тексті твору запозичення вважаються правомірними, якщо вони є:

власними назвами; індивідуальними найменуваннями окремих одиничних об'єктів, у т.ч.

найменуваннями установ, назвами праць, які досліджувалися у творі, бібліографічними посиланнями на джерела тощо;

усталеними словосполученнями, що характерні для певної сфери знань; належним чином оформлені цитування; самоцитування – фрагменти тексту, що належать автору твору, опубліковані або оприлюднені в електронній формі ним в інших творах.

Наслідування, пародія, запозичення ідей (без копіювання конкретних технічних рішень або фрагментів твору, оскільки самі ідеї не можуть бути об'єктом авторського права), емуляція та цитування не є плагіатом. Дотримання автором твору канонів і традицій, робота в рамках стилістичних стандартів і використання шаблонів також не є плагіатом. До плагіату не належить ідейна або наукова спадкоємність, розвиток або інтерпретація творів або інтелектуальної діяльності.

6. ПОРЯДОК ДІЙ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПЛАГІАТУ ТА У РАЗІ ЙОГО ВИЯВЛЕННЯ

На кафедрі (науковому центрі) призначаються особи, відповідальні за перевірку творів на плагіат з числа наукових або науково-педагогічних працівників. Такими особами не можуть призначатися ад'юнкти або здобувачі наукового ступеня.

При поданні на кафедру твору наукові або науково-педагогічні працівники, ад'юнкти, здобувачі наукового ступеня та курсанти-випускники заповнюють і підписують заяву за встановленою формою (додаток), яким підтверджується факт відсутності в творі запозичень з друкованих та електронних джерел третіх осіб, не підкріплених відповідними посиланнями, та інформованість про можливі санкції у випадку виявлення плагіату. Відмова у належному заповненні та підписанні заяви автоматично спричиняє недопуск твору до захисту або відмову у рекомендації його до друку.

Після перевірки на плагіат відповідальна за це особа видає висновок у роздрукованому вигляді із зазначенням програмного засобу, яким здійснювалася перевірка твору на плагіат не пізніше 5 робочих днів з часу подачі до перевірки.

Цей висновок додається до твору при його здачі чи захисту.

Особа, яка виявила академічний плагіат (компіляцію) у вже опублікованих творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація тощо), зобов'язана у триденний термін рапортом доповісти про це заступнику начальника інституту з навчальної та наукової (з наукової) роботи.

Викладач, який виявив низький відсоток оригінальності у творах курсанта (студента), попереджає про це автора і виносить рішення про недопуск до захисту та відправлення матеріалів на доопрацювання або про видачу нового варіанта завдання, а у разі незгоди автора – доповідає за підпорядкованістю начальнику факультету, на якому навчається курсант (студент).

У разі незгоди автора з висновком експерта (уповноваженої особи) щодо наявності у його творі плагиату факт академічного плагиату (компіляції) підтверджується (спростовується):

у творах курсантів (студентів) – комісією, створеною рішенням начальника факультету;

у творах наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, ад'юнктів, здобувачів наукового ступеня – комісією, створеною наказом начальника військового інституту за поданням заступника з навчальної та наукової (з наукової) роботи.

7. ПОРЯДОК ПОДАННЯ АПЕЛЯЦІЇ ТА ЇЇ РОЗГЛЯД

У випадку незгоди з висновком щодо виявлення факту плагиату (компіляції) у творі автор має право у триденний термін з моменту виявлення подати письмову апеляційну заяву (рапорт) на ім'я заступника начальника інституту з навчальної та наукової (з наукової) роботи.

Для розгляду апеляційної заяви курсанта (студента) створюється апеляційна комісія, персональний склад якої формується розпорядженням начальника військового інституту з найбільш досвідчених та авторитетних вчених відповідних кафедр (загальний склад не більше 5 осіб). Секретарем комісії призначається працівник навчального відділу військового інституту.

Для розгляду апеляційних заяв наукових, науково-педагогічних працівників, ад'юнктів, здобувачів створюється апеляційна комісія із числа начальників (завідувачів) кафедр, начальника наукового центру/науково-дослідних відділів та начальника науково-організаційного відділу.

Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту виходу розпорядження про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два робочих дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись за кілька етапів з розривом не більше трьох робочих днів.

Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

За результатами засідання апеляційна комісія складає акт, який підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи «З висновками апеляційної комісії (не) погоджуюсь». Висновки апеляційної комісії зберігаються:

щодо академічного плагиату (компіляцій) у творах курсантів (студентів) – у навчальному відділі військового інституту;

щодо академічного плагиату (компіляцій) у творах наукових, науково-педагогічних працівників, ад'юнктів, здобувачів – у науково-організаційному відділенні військового інституту.

8. ДИСЦИПЛІНАРНІ САНКЦІЇ ДО НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, А ТАКОЖ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВОГО ІНСТИТУТУ ЗА ДОПУЩЕННЯ ПРОЯВІВ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

Автори наукових, навчальних і методичних творів несуть особисту відповідальність за наявність у їх творах плагіату в порядку, визначеному чинним законодавством та даним Положенням.

Науковий керівник (науковий консультант) несе відповідальність за перевірку твору у встановлені строки, прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат, а також про допуск твору до захисту (оприлюднення, публікації).

Відповідно до вимог ч. 6 ст. 6 Закону України «Про вищу освіту» до захисту допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня.

Виявлення академічного плагіату в захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Якщо дисертація (наукова доповідь), у якій виявлено академічний плагіат, була захищена в постійно діючій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня в разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

Несамостійно виконані роботи курсантів не можуть бути позитивно оцінені або взагалі не допускаються до захисту.

У випадку використання запозиченого матеріалу без посилання на автора або джерело запозичення, дисертація знімається з розгляду не залежно від стадії її розгляду без права захисту.

Виявлення двох і більше фактів плагіату (компіляцій) у творах ад'юнктів, здобувачів наукового ступеня може бути підставою незадовільної атестації науковим керівником роботи здобувача протягом навчального року або прийняття рішення на засіданні підрозділу, до якого прикріплений здобувач, щодо його відкріплення від кафедри (наукового центру) чи

клопотання до командування інституту щодо його відрахування з ад'юнктури.

Виявлення фактів плагіату (компіляцій) у наукових і науково-педагогічних працівників може бути враховано при продовженні дії контракту.

Встановлення фактів плагіату (компіляцій) в уже опублікованих творах є підставою для заборони автору включати такі твори в перелік своїх наукових і навчально-методичних праць.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення набуває чинності з моменту затвердження його наказом начальника військового інституту за відповідним поданням Вченої ради військового інституту.

Зміни та доповнення до Положення вносяться відповідними наказами начальника військового інституту після їх ухвалення Вченою радою військового інституту.

Додаток 1 (для військовослужбовців)

Начальникові кафедри
(Голові спеціалізованої
вченої ради тощо)

РАПОРТ

щодо самостійності виконання письмової роботи

Я, (посада, військове звання, ПІБ), заявляю: моя письмова робота на тему « _____ » (назва роботи), що подається до _____ (спеціалізованої вченої ради, державної екзаменаційної комісії, друку), виконана самостійно і в ній не міститься елементів академічного плагіату. Усі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше дослідницьких робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання.

З діючим Положенням про систему протидії (запобігання та виявлення) плагіату в наукових, навчальних та методичних творах наукових і науково-педагогічних працівників, а також курсантів (студентів) Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова ознайомлений (а).

(Посада в/с, що подає відповідний рапорт)

(в/звання)

(підпис)

(Ініціали та прізвище)

« ____ » _____ 2016 року

Додаток 2 (для працівників ЗС України)

Кому (зазначається посада, військове звання, прізвище та ініціали)

Від кого (зазначається посада, прізвище та ініціали)

ЗАЯВА

щодо самостійності виконання письмової роботи

Я, (ПІБ), заявляю: моя письмова робота на тему «_____» (назва роботи), що подається до _____ (спеціалізованої вченої ради, державної екзаменаційної комісії, друку), виконана самостійно і в ній не міститься елементів академічного плагіату. Усі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше дослідницьких робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання.

З діючим Положенням про систему протидії (запобігання та виявлення) плагіату в наукових, навчальних та методичних творах наукових і науково-педагогічних працівників, а також курсантів (студентів) Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова ознайомлений (а).

(Дата)

(Підпис)